

Sygn. akt: WZ 20/17

POSTANOWIENIE

Dnia 14 grudnia 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marian Buliński

w sprawie ppłk. rez. K. Ś. w przedmiocie zwrotu wydatków, jakie poniósł on z tytułu ustanowienia obrońcy w sprawie sygn. akt So. .../11, po rozpoznaniu w Izbie Wojskowej na posiedzeniu w dniu 14 grudnia 2017 r., zażalenia prokuratora , na postanowienie Wojskowego Sądu Okręgowego w W. z dnia 19 października 2017 r., sygn. akt: Ko. ...17,

p o s t a n o w i ł:

zmienić pkt 1 zaskarżonego postanowienia w ten sposób, że zasądzić na rzecz ppłk. rez. K. Ś. kwotę 7500 (siedem tysięcy pięćset) zł tytułem zwrotu wydatków poniesionych w związku z ustanowieniem obrońcy z wyboru w sprawie o sygn. So. .../11.

UZASADNIENIE

Wojskowy Sąd Okręgowy w W. wyrokiem z dnia 19 kwietnia 2012 r., sygn. akt So. .../11, uniewinnił ppłk. rez. K. Ś. od popełnienia zarzuconych mu w akcie oskarżenia czynów z art. 231 § 2 k.k. w zb. z art. 262 § 1 k.k. w zb. z art. 271 § 3 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. i art. 231 § 2 k.k. w zb. z art. 262 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k.

Pismem z dnia 18 sierpnia 2017 r. ppłk rez. K.Ś. wystąpił z wnioskiem do Wojskowego Sądu Okręgowego w W. o zwrot wyłożonych wydatków, w tym z tytułu

wynagrodzenia jednego obrońcy oraz kosztów dojazdu na rozprawę w wyżej wymienionym postępowaniu karnym. W szczególności wniósł on o zasądzenie na jego rzecz wynagrodzenia poniesionego z tytułu ustanowienia obrońcy z wyboru w osobie adw. M. J. za jego udział w postępowaniu przygotowawczym, dwukrotnie w postępowaniu przed sądem pierwszej instancji oraz postępowaniu odwoławczym według stawek powiększonych trzykrotnie, a określonych w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz.U. Nr 163, poz. 1348). W tym samym piśmie, skierowanym do Wojskowego Sądu Okręgowego w W., ppłk rez. K. Ś. zawarł ponadto wniosek o zwrot poniesionych przez niego kosztów przejazdu własnym samochodem osobowym adw. M. J. do prokuratury i sądu w związku z przeprowadzanymi w niniejszej sprawie czynnościami procesowymi, wyliczając je w oparciu o przepisy rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 29 stycznia 2013r. w sprawie należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowych lub samorządowych jednostkach budżetowych z tytułu podróży służbowej (Dz. U. z 2013 r., poz. 167).

Wojskowy Sąd Okręgowy w W. postanowieniem z dnia 19 października 2017 r., w pkt 1 zasądził od Skarbu Państwa na rzecz ppłk. rez. K. Ś. kwotę 9250 zł (dziewięciu tysięcy dwustu pięćdziesięciu złotych) wraz z 23% podatkiem VAT, tytułem poniesionych przez niego kosztów obrony, a w pkt 2 nie uwzględnił wniosku ppłk. K. Ś. o zasądzenie od Skarbu Państwa na jego rzecz należności w czynnościach procesowych w sprawie o sygnaturze akt. So. .../11, albowiem roszczenie to uległo przedawnieniu.

Z rozstrzygnięciem powyższym nie zgodził się oskarżyciel publiczny, który w swoim zażaleniu zaskarżył je w części dotyczącej pkt 1 wyroku Wojskowego Sądu Okręgowego, rozstrzygającego o zwrocie wydatków, jakie poniósł ppłk rez. K. Ś. z tytułu ustanowienia jednego obrońcy w postępowaniu karnym przeciwko jego osobie. Prokurator zarzucił obrazę przepisów postępowania, a to art. 616 § 1 pkt 2 k.p.k. mającą wpływ na treść orzeczenia, polegającą na podwyższeniu o stawkę 23% podatku VAT prawidłowo ustalonych kosztów wynagrodzenia za obronę w kwocie

7500 zł (siedmiu tysięcy pięciuset złotych) poniesionych na rzecz ustanowionego przez stronę obrońcy z wyboru.

W konkluzji wniesionego środka zaskarżenia, prokurator postulował o zmianę pkt 1 zaskarżonego postanowienia Wojskowego Sądu Okręgowego w W., poprzez zredukowanie orzeczonych kosztów obrony, poniesionych przez stronę na rzecz obrońcy z wyboru o stawkę podatku VAT i zasądzenie tych kosztów w kwocie 7500 zł (siedmiu tysięcy pięciuset złotych)

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie prokuratora jest zasadne.

Na wstępie przypomnieć należy, że wysokość kosztów postępowania zasądzanych w sprawie karnej od Skarbu Państwa lub przeciwnika procesowego na rzecz strony, której racje zostały w procesie uwzględnione, jest limitowana wysokością rzeczywiście poniesionych kosztów. Zasądzając opłatę za czynności adwokackie z tytułu zastępstwa prawnego, sąd bierze pod uwagę niezbędny nakład pracy pełnomocnika, a także charakter sprawy i nakład pracy pełnomocnika w przyczynienie się do jej wyjaśnienia i rozstrzygnięcia. Należy zauważyć również, że opłaty za czynności adwokackie określone w rozporządzeniu z 28 września 2002 r. są zasądzane przez sąd, jeśli pełnomocnik strony, której racje zostały w procesie uwzględnione, wystąpi z takim wnioskiem. Jednakże, zgodnie z § 2 pkt 3 wskazanego rozporządzenia, w sprawach, w których strona korzysta z pomocy prawnej udzielonej przez adwokata ustanowionego z urzędu, opłaty te sąd podwyższa o stawkę podatku od towarów i usług przewidzianą dla tego rodzaju czynności w przepisach o podatku od towarów i usług, obowiązującą w dniu orzekania o tych opłatach. Na tej podstawie stwierdzić można, że co do zasady, podatek od towarów i usług (VAT) nie wchodzi w skład niezbędnych kosztów procesu strony reprezentowanej przez adwokata z wyboru. W konsekwencji opłata zasądzana na rzecz strony reprezentowanej przez adwokata z wyboru, ustalana według wskazań zamieszczonych w § 2 ust. 1 i 2 rozporządzenia, nie zostaje podwyższona o stawkę podatku od towarów i usług przewidzianą dla tego typu czynności w ustawie o podatku od towarów i usług. W tym zakresie podatek od towarów i usług nie wchodzi w skład wynagrodzenia adwokackiego, nadto nie stanowi również wydatku, ponieważ jest świadczeniem publicznoprawnym (por.

uchwała Sądu Najwyższego z dnia 21 grudnia 2006r., III CZP 127/06, OSNC 2007, z. 10, poz. 150).

Przenosząc powyższe rozważania na grunt przedmiotowej sprawy, stwierdzić należy – jak słusznie zauważa autor zażalenia – że wyrok uniewinniający ppłk. rez. K. Ś., stanowiący podstawę roszczenia, zapadł 19 kwietnia 2012 r., a zatem w czasie obowiązywania rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz.U. Nr 163, poz. 1348), które w przepisie § 2 ust. 3 obliuguje sąd do podwyższenia kosztów obrony o stawkę VAT, jednak wyłącznie w przypadku obrony świadczonej z urzędu. Wobec powyższego kwota zasądzona przez Wojskowy Sąd Okręgowy w W. na rzecz wnioskodawcy, który reprezentowany był w postępowaniu karnym przez adwokata z wyboru, nie mogła być podwyższona o obowiązującą w dacie orzekania stawkę podatku VAT.

Stosownie do treści art. 632 pkt 2 k.p.k., do jego nowelizacji dokonanej ustawą z dnia 7 marca 2007 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. Nr 80, poz. 539), w procesie z oskarżenia publicznego, zasadą było, że w razie uniewinnienia oskarżonego lub umorzenia postępowania, koszty procesu ponosił Skarb Państwa, z wyjątkiem kosztów występowania w sprawie obrońcy lub pełnomocnika z wyboru, z tym wszakże, że "w uzasadnionych wypadkach" sąd mógł przyznać oskarżonemu zwrot kosztów w całości lub w części w zakresie wynagrodzenia jednego obrońcy z wyboru. Przepis ten został zakwestionowany – jako niezgodny z art. 2, art. 32 ust. 1 i art. 42 ust. 2 Konstytucji RP – przez Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 26 lipca 2006 r., SK 21/04 (Dz. U. Nr 141, poz. 1013).

Zgodnie z obecnym brzmieniem art. 632 pkt 2 k.p.k. koszty procesu w razie uniewinnienia oskarżonego lub umorzenia postępowania (jeżeli ustawa nie stanowi inaczej), w sprawach z oskarżenia publicznego, ponosi Skarb Państwa, co oznacza, że ciąży na nim obowiązek zwrotu stronom poniesionych przez nie uzasadnionych wydatków. Ustawodawca wyłączył jednak z zakresu kosztów procesu, które obciążają Skarb Państwa:

- należności z tytułu udziału adwokata lub radcy prawnego ustanowionego w charakterze pełnomocnika pokrzywdzonego, oskarżyciela posiłkowego albo innej osoby;
- należności z tytułu obrony oskarżonego w sprawie, w której oskarżony skierował przeciwko sobie podejrzenie popełnienia czynu zabronionego;
- w sytuacji, gdy ukrywanie się oskarżonego przyczyniło się do przedawnienia karalności zarzucanego mu czynu;
- w sytuacji, gdy umorzono przeciwko oskarżonemu postępowanie na podstawie art. 11 § 1 k.p.k. (z uwagi na niecelowość karania) (art. 632a § 2 k.p.k.).

Z powyższego wynika, że w razie uniewinnienia lub umorzenia postępowania zasadą jest zwrot przez Skarb Państwa uzasadnionych wydatków poniesionych przez oskarżonego, w tym wydatków z tytułu ustanowienia jednego obrońcy (art. 616 § 1 pkt 2 k.p.k.).

W konkluzji stwierdzić zatem należy, że wspomniane wyżej rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu w § 2 ust. 3 jednoznacznie przesądza kwestię podstaw do doliczenia do ustalonych przez sąd kosztów obrony podatku od towarów i usług, przewidując obowiązek podwyższenia stawki o należny podatek VAT wyłącznie w przypadku pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu. **O ile bowiem obrońca z urzędu otrzymuje wynagrodzenie powiększone o podatek od towarów i usług (jako płatnik tego podatku ma obowiązek jego odprowadzania od otrzymanych za wykonaną pracę kwot), to w przypadku obrony z wyboru sytuacja jest odmienna, albowiem koszty z tytułu wydatków na ustanowienie obrońcy z wyboru zasądzane są na rzecz samej strony.** To zaś sprawia, że w realiach przedmiotowej sprawy Wojskowy Sąd Okręgowy nieprawidłowo podwyższył kwotę poniesionych przez ppłk. rez. K. Ś. kosztów z tytułu ustanowienia obrońcy z wyboru o stawkę 23% podatku VAT.

Z tych względów Sąd Najwyższy orzekł, jak na wstępie.

